Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred iz v Mariboru z pošiljanjem na dom
na celo leto . 3 fl.
„ pol leta . 1 fl. 50 k.
„ ¼ „ . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . 1 fl. 30 k.
„ ¼ „ . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo pri knjigaru Novaku na velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vredništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

Štv. 30. V Mariboru 7. novembra 1867. Tečaj I.

Gospodarske stvari.

Potvrdilo, in še nekaj raznega.

Kar sem priobčeval v „Slov. Gospodarju“, število 12 in 13, 4. in 11. julija pod napisom: „Hasek izvrstnega vinograda“; potem število 21 in 22, 5. in 12. septembra t. l. z napisom: „En oral vinograda lahko daja v dobrih letinah 10 štrtinjakov vina“; zamorem sedaj potvrditi in djansko dokazati, da en oral vinograda ni le letos 10 štrtinjakov dal, marveč dobre mere 12 štrtinjakov donesel!

Nadjal sem se za gotovo le 8 štrtinjakov, ker je grozdja veliko spreminolo skozi leto, toda pod 10 štrtinjakov nikomu ne bi bil v roko segnol, da jih ne bo. Kajti, ako ravno je bilo mnogo trt ali trsov praznih grozdja videti, na nekterih pa le kakošnji poberki, jih je pa spet drugih videti bilo s prekoredno grozdjino obilnostjo naloženih. In tako smo, hvala Bogu! na enem oralu 356 brent ali put grozdja natrgali in dobre mere 12 štrtinjakov nalili.

Trgavke so nektere razno mislile in govorile o času trganja, in sicer: Ena je pravila: da bi znala, da je tako polno, ne bi šla trgat; Druga je rekla: Iz tega samega trsa sem en škaf grozdja narezala, natrgala; Tretja: Ne morem nikam priti naprej, itd. Bolj mehkega, pobožnega srca trgavke so pa Boga hvalile za toliko obilnost in tako lepi dar Božji. Med temi ste se dve blagi duši naj bolj odlikovali, koji ste tako vestno trgali in jagode pobirali, mirno in tiho, da se je nehote človeku milo storilo nad nju zvestobo, ter se gotovo spominjali besed Zveličarjevih: Poberite kosce (jagode) da ne poginejo, ko je ljudstvo v puščavi nasitil. Jaz pa sem si mislil in djal: ako 20 jagod poberem, imam lep grozd, ki bo več mošta dal, kot cel grozd s peceljnom in receljni. Bog mi jih je dal, zakaj bi tedaj tu konca jemale? in kdor malega ne spoštuje, ni večega vreden. — Da se le dere: čisto berite, čisto berite! ni zadosti; sam moraš storiti: vestnih ljudi je jako, jako malo. — Med temi so nekteri še celo z očitnim zavidom in s srčnim strupom premišljevali in pregledovali blagoslov Božji, kar se je iz njih izrazov lahko razumelo in sklepalo, kakor: Kam bo z vinom!?; Ja zemlja je zares čudovite rodovitnosti! To je dober vinograd! itd. Slepci! si mislim. Vi le sedaj zijate, skozi leto pa se malo brigate, kako dajam delati, ravnati in plačevati itd. ter vas uljudno o vsaki priložnosti podučujem in zaukazujem k boljšemu blagostanu, toda žalibože navadno bob v steno mečem. — Vse bi moralo le samo od sebe priti; nič pa se človeku ni učiti, niti misliti, niti storiti! — Od tod pride, da se ni v mojih vinogradih tretji del lanske pozebljne pri dacij odpisal! akoprem se je vsem bližnjim vinorejcem to zgodilo; — kako bi le jaz zamogel punjavo čez svoje vinograde razgrnoti o vsaki bližnji zračni, elementarni nevarnosti kakoršnji koli!? — Rad dajam cesarju, kar je cesarjevega; pa tudi meni se mora dati, kar meni gre! — Kar se tiče une krpe, o kteri sem v „Slov. Gospodarju“ število 15., 25. julija pisal pod napisom: „Vinograd dobro kopati, je pol gnojiti“, in se nadjal 3 do 4 polnjakov letošnjega pridelka, sem se zmotil za pol drug polnjak, ker smo le 38 brent grozdja natrgali, in 2 in pol polnjakov nalili: še tudi dobro in precej obilno za ono krpo s tako mlado trto, hvala Bogu! Grozdja se je veliko prepeklo in posušilo skozi leto, ker se solnce silovito vpre. Kar se tiče vrednosti letošnjega vina, mislim, da bo „srednje dobro“, ker ravno zadnji 4 tedni pred trgatvo so bili jako neprijetni in protivni izvrstnosti vina, koji bi bili morali grozdje pražiti, ko je že bilo zmehčano in kuhano; zato pa tudi uni mraz od 28. septembra ni škodoval kuhanemu grozdju. Škoda je le naj veča bila v tem, da ni bilo nič kaj toplih, gorkih dnevov, marveč so bili mokri in hladni celo prav mrzli dnevi!

Domače stvari.

Kako si sad naj lože in naj dalje črstev ohraniš. Na Ruskem se sad hrani na sledeči način: Vlije se v vodo nekoliko kreozota (se dobi v vsaki apoteki), s to vodo se poškropi apno, da razpade na prah. Za tim se vzeme škrinja in se z omenjenim apnenim praškom jeno dno za palec po debelem posuje. Po apnu se raztegne pola papirja in na papir se nadeva zdrav, črstev sad tako, da se drug drugega ne tiče. Po tem se raztegne spet pola papira in na njo se spet nasuje za palec po debelem apno. Tako gre naprej, dokler se škrinja celo ne napolni. Škrinjini koti pa se morajo z drobno stolčenim oglenjem izpolniti. Po tem se dobro pokrije. Na ta način se sad jedno leto lahko črstev ohrani.

„Domovina“.

Jajca si lahko čez zimo ohraniš, da se ti ne pokvarijo, če je z vrelo soljeno vodo popariš, iz vode vzeta ne pobrišeš, temoč pustiš, da se posušijo in za tem v suhem, hladnem mestu hraniš.

„Puč. Prijatel.“

Drugi način jajca čez zimo ohraniti pa je ta. Jajca se nadevajo v luknje tako imenovane deske za jajca (deska, ktera ima primerne luknje, v ktere se jajca lehko nadevajo brez da bi skoz padle) in se morajo vsake 14 dni obrnoti, t. j. on konec, kteri je bil prej zgora mora dojti doli. Tako v hladnem in suhem mestu hranjena jajca, ostanejo črstva dalje od pol leta. Pri tem je namreč vse na tem ležeče, da rumenjak v jajcu ostane zmirom v sredini.

Vabilo družbe sv. Mohora za 1868. leto.

O nastopu devetega leta družbine delavnosti po novi osnovi vabi družbin odbor vse Slovence brez razločka stanu in spola, da se dajo tudi za 1868. leto v prav obilnem številu kot udje vpisati v družbo sv. Mohora; sosebno pa prosi častito duhovščino, gg. učitelje in drugo rodoljubno gospodo, da priporoča tudi letos družbo priprostim Slovencem: s številom udov bo rastlo tudi število bukev vsako leto. Za 1868. leto se pripravljajo in se deloma že tiskajo: a) „Kristusovo življenje in smrt“ z eno podobo, prosto poleg Erharda predelal prof. Št. Kociančič, v 12.000 iztisih; b) „Življenje svetnikov in svetnic Božjih“ s podobami (nadaljevanje) spisal dr. J. Rogač, v 12.000 iztisih; c) „Domače in tuje živali s podobami“, spisal Fr. Erjavec v 12.000 iztisih; d) „Koledarček za leto 1869“ z imenikom vseh čast. družnikov, v 10—11.000 iztisih; e) prelepa izvirna povest iz turških vojsk: „Mati Božja dobrega sveta ali bratovska ljubezen“, spisal duhoven ljublj. škofije itd., kolikor bode udov.

Sicer pa naj se blagovoljno pomni:

1. Da se more razpošiljava družbinih bukev po mnogostrani želji že prvi dan meseca julija pričeti, sklene se nabira družnikov z zadnjim dnevom meseca marca 1868. leta; kdor se pozneje oglasi, ne more se več

šteti za uda, in dobi za poslane denarje samo toliko bukev, kakor po bukvarnicah.

2. Kjer koli je to le mogoče, naj se oglašajo udje po čast. gg. farnih in dekanijskih predstojnikih, kterim se razpošljejo te dni vpisovanske pole, da va-nje zapišejo imena novih in starih družnikov po posameznih farah (ne po vaseh) zvrstena. Letnina znaša 1 gold., dosmrtnina 15 gold.; na oglasila brez denarjev se ne more ozir jemati.

3. Vsak dekanijski pa tudi tisti farni predstojnik, ki ima veče število udov v svoji fari, naj blagovoli vpisovanski poli na čelo napisati, ali želi družbine bukve naravnost po pošti, ali pa zarad manjših stroškov kot vozno blago po železnici, da vemo v tej zadevi njegovi želji ustreči. Kot povračilo za vožnino družbinih bukev plača o svojem času vsak družnik kakih 4—5 krajcarjev čast. gg. dekanijskemu ali farnemu predstojniku, po kterem bukve dobi.

4. Kdor izmed novih udov tudi prvi del „Življenja svetnikov“ želi, ki velja po bukvarnicah 1 gl. 40 nkr., ta naj priloži letnini za I. snopič 50 nkr., za II. snopič 60 nkr.; kdor pa celi I. del (1. in 2. snopič) želi, ta naj pošlje en goldinar; tako se bo sloveče delo novim družnikom bolj po ceni v roke spravilo.

5. Kdor nima nobene druge priložnosti, ta naj pošlje svoje plačilo naravnost v Celovec in naj priloži še 15 nkr. za razne stroške pri pošiljatvi. Če se družbina letnina naročnini za kak časnik pridene, tedaj naj se priloži ime na posebnem listku, da se ne spregleda. Sicer pa naj se blagovoljno v ozir jemlje vabilo v Koledarčku (str. CXX) ali na vpisovanski poli tiskano.

Ker se bo odslej vsakega dela skoraj za polovico več tiskalo, narasli bodo tudi stroški za tiskanje in papir, zatorej bodi vsem čast. družbinim predstojnikom blagovoljna skrb, da se število dosedanjih udov (7086) s časom vsaj še za kakih 2000—3000 družnikov razmnoži. Častiti farni predstojniki pa naj blagovolijo letos obrnoti pozornost svojih faranov mimo „Življenja svetnikov“ sosebno tudi na sloveče delo „Kristusovo življenje in smrt,“ ki prične to leto izhajati in bo v 3—4 snopičih končano. Vse na slavo Bogu in v pravo krščansko omiko našega naroda!

Pri tej priložnosti opominjamo, da steče obrok razpisanim darilom (po 120 in 100 gold.) za leto 1868 z zadnjim dnevom meseca novembra t. l.; kdor pa misli, za „Večernice“ ali za „Koledarček“ še kaj spisov poslati, naj stori to vsaj v kakih treh mesecih. Naj se nabere v ta namen prav obilno pripovedne in podučne tvarine! Družbin odbor.

V Celovcu 15. oktobra 1867.

Zgodovinski spominki za prosto slovensko ljudstvo.

Spisal

Davorin Trstenjak.

Jarenina.

Prijetni kraj jareninski se že omenja v listinah od leta 830 — 872. Že tedaj je stala crkev v čast Device Marije. Verojetno je tedaj, kar narodna pravlica pravi, da je v jareninski kapeli sv. Metod, ko je iz Velehrada v Rim potoval, sv. mešo bral. Leta 1135. je bil lastnik jareninski Rudolf Winterswald. Ne more se dognati, kaj je zakrivil, da je bil iz crkvene občine izklenen. — Da je bil sopet v crkveno občino sprejet, je daroval svoja posestva od vira jareninskega potoka do njegovega izliva v Pesnico, dalje polovico desetine, ktero je imel v Fradilsdorfu, salcburškemu višjemu škofu Konradu I., ta pa je za dušno zveličanje Winterswaldovo to posestvo z vsemi pravicami poklonil crkvi sv. Blaža v Admuntu; zato še do dnešnjega dne je Jarenina lastnina admunških menihov benediktinov. Fradilsdorf je menda ves in gorice: Fratten, Frattenberg blizo Cmureka. V tistem času se tudi že omenja ves: Zamarkova, Zamerkova v petrovški fari. Kako so jo Nemci mogli v Ameisgasse prestaviti, to ve le duh božji. Tudi vesi: Gostiraj v šentjurški fari, in Velka, ali kakor so tadaj pisali: Vulkovina, so že v oni dobi stale; reka Velka se piše v starih pismih: Vulgingepotoch, to je: Vulkinji-Velkinjipotok.*)

*) Slišal sem v okolici svetotrojiški praviti, da je nekdaj divji Turk prišel do Drvanje. Drvanja je pobrežje ravno ob deževju prestopila in vsa dolina je bila pod vodoj. Komaj je Turk preplaval črez Drvanjo v Rečico pod sv. Trojico. Tudi Rečica je bila iz rečišča izstopila, in vso dolino poplavila. Divji Turk je komaj kobacal po dolini k sv. Trojici. Pod sveto Trojico je Velka vso dolino poplavila od sv. Lenarta do trojiškega brega. Turk vpraša, kako se ta reka veli, in ko mu rečejo: Velka, odgovori: Sto vragov, ako je tako velka, ter hajd nazaj, črez sto let prek ne preplavamo. Pis.

Dopisi.

Iz Maribora. V nedeljo 10 t. m. bode v čitavnici beseda in potem ples.

Iz Maribora. Iz Mariborskega okraja se je poslala že druga prošnja soper konkordat. Podpisali so jo le nekteri župani, menda zato, ker ni bilo časa, še drugih podpisov iskati, ali pa zato, ker se je bilo bati, da bi naletela tudi na take ljudi, ki že dobro vedo, kam pes taco moli. Slava toraj vam, do kterih se ni upalo s prošnjo, vam Rušancem, Lempahčanom, Šent peterčanom! Vzrok tej drugi prošnji je nasprotno pismo, „ktero — kakor se bere v župansko prošnji — vzdržanje konkordata zahteva, in kteremu (pismu) posebno duhovništvo za podpise skrbi.“ — Kaj, ali ne smejo tisti, ki niso v vašem taboru, svojih misli zastran pogodbe odkriti; imate li vi sami privilegijo govoriti, mi bi vam pa morali le prikimovati? Če res duhovništvo onej prošnji za podpise skrbi, je to vse hvale vredno, ker so vladika sami med tistimi škofi, ki so pismo na cesarja za vzdržanje konkordata podpisali, duhovništvo pa ne more in tudi ne sme v tej reči drugače misliti, kakor višji pastirje. Sicer je v Mariboru duhovnikov mnogo, pa nobeden še one prošnje videl ni, toraj ji tudi za podpise skrbeti ni mogel.

V prošnji na dalje pravite: „da tisti, ki pisati in brati znajo, od te (katoliške) adrese, nič slišati nočejo, toraj se je napotila v gore, kjer se namesto s podpisi le s podkrižanjem nespodobno rogovili.“ — Pravo! Po tem takem je menda tudi župan slemeniški namesto podpisa le križ napravil, kajti je srenja slemeniška, ktera je prva podpisana, tudi v gorah? Če pa to ni, ampak zna slemeniški župan pisati, velja to tudi od drugih poštenjakov, ki v gorah prebivajo. Zakaj pa niste šli na Smolnik s svojo prošnjo za podpise? Kaj li ste se pohorskega vetra bali? — In kako veste, da se v gorah le podkrižava, ker še nasprotne kat. prošnje nihčer od vas videl ni, kakor sami to v svojem drugem pismu trdite, ko pravite: „Nikjer ne leži (nasprotna prošnja) očitno na ogled, in skrivanje, ki zakriva to počenjanje, je toliko nevarniše.“ Ali ni prav smešno to: prošnja vam je skrita, in vendar veste, da se podkrižava, da se duhovništvo za-njo poganja in da vas vaši nasprotniki grdijo, da ste „brezbožniki in polni vseh pregreh.“ Zares Wildhauserska logika to!

Slednjič sklicujejo ti možje policijo „soper stranko na tihem delajočo, ki ne pripoznava državnega zbora in zdaj, ko so cesar škofom odgovorili, se kaže, da celo cesarja več priznati noče, ker ona od svojega prizadevanja ne odstopi.“ Na to grdo, natolcivno draženje vam odgovorimo le to: vi nam Slovencem, ki ne tulimo z vami v en rog soper sv. crkev, kakor tudi slovenski poročniki v državnem zboru, razun enega samega, ne držijo z naskakovavci na konkordat, vi nam zavoljo tega spodtikate izdajavske namene, za ktere je ječa in železje! Kdor se z nasprotnikom tako bori, kaže, da ne more svoje reči z duševnim orožjem braniti, toraj bi naj rajše, ko bi beriči nasprotnike pozaprli. To je slabo znamnje za vas in vašo stvar! Zastonj se nam tudi s cesarjevo zamero grozite. Cesar niso rekli ne besede, da se mora konkordat odpraviti; rekli so pa čisto odločno: „Zaupam, da so si č. nadškofje in škofje svesti, kako da vselej crkev braniti vem“ Naj vam bodo te cesarske besede povoz za-to, da še nismo tako daleč telebnoli, da bi nekteri župani s kat. crkvijo in njenimi pravicami pometali, kakor jim drago, da bi ključi kraljestva božjega na zemlji vradnikom se izročili! Te besede cesarjeve dado pa tudi duhovnikom še popolno oblast, po svoji dolžnosti braniti resnico in pravico! U.

Iz Maribora 5. t. m. ⊙ — Branje (trgatev) se je pri nas še le komaj pretekli teden celo končalo, ker neki so imeli tako polne gorice kakor že ne mnogo let; sploh je bilo letošnje branje v Štajerski tako obilno, da ljudje morejo zadovoljni biti. Kar se vendar tiče novega vina, je zlo različno; v nekih krajih je prav dobro, v nekih pa mnogo slabeje od lanjskega, zatoraj se tudi prodava po zlo različni ceni, namreč, dobi se štrtinjak (10 veder) po 30 fl., neko pa se tudi plačuje po 60 fl. v. Ljutomeru pa še tudi dražje.

Vzrok, da vino letos ni jednake dobrote je v tem, da v nekih krajih grozdje ni jednako bilo dozorelo, da je zlo gnjilo in da je nizko ležeče gorice 25. septembra (še prezgoda) zlo mraz požgal. Sliv (češpelj) je pri nas letos bilo malo in zatoraj so se tudi prodavale po nenavadno visoki ceni t. j. po 18—19 fl. štrtinjak. Jabolk je bilo precej obilno in prodavala so se tudi po prav dobri ceni t. j. štrtinjak po 10—12 fl. Letos se je pri nas posebno mnogo jabolk nakupilo, napolnili so namreč trgovci, kteri z jabolki tržijo tukaj 60 šajk z jabolki in je po Dravi odpeljali na Ogrsko v Slavonsko in Srbsko. Če premislimo, da se na vsako šajko lahko nabaše naj manje 60 štrtinjakov jabolk in rajtajmo štrtinjak samo po 10 fl. tako je letos v mariborski okolici se dobilo samo za jabolka 36.000 fl. Na noge tedaj dragi slovenski gospodarji, sadite marljivo sadovno drevje in ga dobro odrejajte, in boste marsiktero leto dobili prav lepega denarja za sad in še sušenega sadu, če ga le sušiti hočete, in tudi dobre tolkle vam ne bo manjkalo.

Iz Kranjskega, 1. listopada 1867. Mi pazljivo prebiramo poročila dunajskega zbora in smo te dni naleteli na votle beseda dr. Kluna, da se mora za to pri nas ločiti šola od crkve, ker dozdaj *ni bilo* zadosti šol, torej se mladež ni mogla v njih podučevati. Tedaj treba prepovedati duhovnikom skrb za šole, da dobi kak pisarčič oblast dosedajnega fajmoštra. Take „modre“ besede je izustil dr. modroslovja Klun in je tudi kaj modro spričeval se, ko mu dr. Jäger Tirolec, dokaže, da je pred več leti ravno nasproti pisaril po časnikih. Je že menda vedel zakaj je nedosledno postopanje včasi dobro. Takemu modrijanu se gotovo smeji tudi prosti kmetič, kteri še ve biti mož beseda. — Veseli nas slišati, da je taj „naš“ zastopnik tudi svoj dosedajni sedež pri drugih Slovencih zapustil in šel med prave dualiste, vsaj se ne bode tak gotovo moglo reči, da je še slovenski poslanec, druge pa naj zastopa, kakor hoče in če ravno še bolj modro ko nas.

Naš volilni odbor se je s tem gospodom zelo zmotil, kar so mu nekteri že prerokovali, torej pa tudi pričakujemo, da bodo v osrednjem volilnem odboru prihodnjič zastopani vsi deli naše deželice, ker „više oči više vidi“. Dr. Klun pa nas ne zastopa več djansko, temuč ima našo oblast še le na papirju, ker je ne moremo zdatno preklicati pred šestimi leti.

Od crkve ločena mala šola bode kaj lepa reč, če se pomisli, česar se morajo učiti duhovniki v viših šolah in česar se učijo mali učitelji in občinski, deželni ali drugi pisarji. Škoda, da nimamo zadosti denarja, da bi zraven svobodne šole ustanovili katoliške, potem bi se v kratkem pokazalo, ktere so boljše in vsemu prisiljenemu hrupu bi bil na enkrat konec.

Sicer pa mi prosti posvetni ljudje še nismo tako nevedni da bi svoje otročiče zaupali vsakemu širokoustnežu v ovčji koži, ker že prav dobro vemo pravi namen malih šol.

Čudno se nam zdi, da v takih rečeh nima nič govoriti naš deželni zbor, ki vendar naj bolje ve, kar nam treba v deželi, v državnem zboru pa se našim poslancem še ne verjame, kar tehtno dokažejo, ker se hoče vse djati na eno kopito brez vsega vgovora.

Težke čase je doživela naša vboga Avstrija, vendar bode Bog in pamet in trdna volja umnih državljanov pomagala tudi iz sedajne zadrge. J. G.

Iz Hardeka pri Ormužu, dne 26. vinotoka 1867. Že dolgo me neka misel peče in muči, koje ne morem, da ne bi čestitim čitateljem „Slov. Gospodarja“ razodel. Moj namen je namreč, da bi se naj v vsaki županiji ali vendar v vsakem političnem okraju napravilo društvo, kojega udi bi si naročili dobre slovenske knjige in časnike. K temu društvu bi se vsak brez razločka stanu slobodno vpisal, in pri vpisu 1 gl. ali 50 kr. vsako leto pa po 10 kr. platil. Za te denarje bi se tedaj podučljive knjige in časniki naročevali. Društvo bi se vsako ali vendar vsako drugo nedeljo sošlo, udi bi se z izvoljenim predsednikom pogovarjali in podučevali v gospodarstvu; posebno bi se podučevali vincarji o vinoreji. Eden iz med društva bi čital kakovo knjigo ali kakov časnik. Konec leta bi naj se naj bolj vrli, pridni in izvrstni trije vincarji pred vsem društvom pohvalili in se jim kaj malega za njih zasluge darovalo. Na ta način bi imel vincar veče veselje do boljših reči, kterih bi se naučil, bi v društvo stopil, prišel poslušat, kedar bi se društvo sošlo, dobro bi se mu videlo, da je tako v imenitnem društvu; vsaki vincar pa bi se trudil, da konec leta darilo dobi itd.

Gospodarjeve gorice in jegov sadunosnik bode veselje pogledati, pridelalo bode se mnogo več vina in sadu, in še mnogo kaj boljšega se bo med ljudi razširjevalo; drago pa nikomur nebi prišlo to društvo.

Predragi dopisatelji in čitatelji „Slov. Gospodarja“! prosim dopisujte, da zvemo Vaše razne misli. Potem se po mnogih mislih naredi društven program, po kterem se začne. — Žalibog da še je le mnogo vincarjev, ki pisati ne znajo in velijo: „To sem jaz že pred 20 leti znal, kar zdaj v knjige pišejo“ itd.

Sutra teden bodo tukaj srenjskega predstojnika volili. O tem bom drugokrat več povedal. Z Bogom!

Stoeger, posestnik.

Novičar.

Državni zbor.

V 45. seji drž. zbora se je nadaljevalo besedovanje o šolski postavi. V §. 3 se je oddelek 3. (Učitelj si izmed onih knjig, ktere so odobrene, svobodno jedno izbere) po Herbstovem predlogu izpustil.

§. 8. (šolski zalogi se naj rabijo za šolske namene neglede na vero) je odobren brez besedovanja.

§. 9. (Država ima skrb za šole po ministerstvu šolstva) se je tudi odobril.

Pri §§. 10., 11. in 14 so se sledeče premembe napravile, §. 10. se po odborovem predlogu glasi: „V vsaki kraljevini in deželi se bode nahajalo: *a*) deželno šolsko svetovavstvo za vsako deželo, *b*) okrajno šolsko svetovavstvo za vsaki šolski okraj; *c*) srenjsko šolsko svetovavstvo za vsako šolsko srenjo, ktero bode ravnalo in skrbelo za odgojstvo v ljudskih šolah in učilnicah. Dežela se bode delila v šolske okraje po deželnem postavodavstvu.“ §. 11. ostane nepremenjen. §. 12. pa se mora glasiti: „V deželno šolsko svetovavstvo se volijo pod predsedništvom deželnega poglavarja ali jegovega namestnika udi političnega poglavarstva, poslanci deželnega odbora, duhovni onih ver, ktere se v deželi nahajajo in zvedenci v rečih odgojstva.“ §. 14. (zdaj 13.) še razlaga; kako se mora postava v vsaki deželi vpeljati, posebno §. 12. te postave.

V 46. seji drž. zbora se je prvokrat čtel vladin predlog o načrtu novega reda kazenskega prava. — Minister pravosodja g. Hye podpira predlog s tem, da se je napravil po naj novejšem napredovanju znanosti. Posebno je naglasil poglavitno vodilo, da bode vvodno preiskovanje celo prosto, da se bode osebna svoboda, koli bode naj več mogoče, varovala, da se bodo vpeljale sodnije priseženih mož pri političnih pregreških in hudodelstvih in pri prestopkih postave za tisk. Objektivno ravnanje pri natisnenih stvarih se bode celo odstranilo. — Predlog se izroči odboru kazenskega prava.

Za tem je bilo tretje čitanje šolske postave, ktera se je odobrila. Proti so glasovali Slovenci zvun Kluna Tirolci in Poljaki.

Gosposka zbornica je postavo o vojaški službi tako odobrila, kakor jo je prenaredil državni zbor.

— Ob istem času, ko se v državnem zboru na Dunaju katoliška crkev in duhovščina izdaja in psuje, so imeli škofje na Nemškem v mestu Fuldi, kjer je sv. Bonifacij, Nemcev apostol, pokopan, imeniten shod, ter so jih posveti 5 dni trpli. Dopisnik v Vlkfr. piše med drugim to-le: „Katoliško mestjanstvo Fuldensko se je proti duhovskim pastirjem izvrstvo obnašalo. V nedeljo 20. okt. so napravili škofom sijajno baklado. V imenu mesta se poda k njim dvanajst gospodov, med njimi veliki župan, ki je škofe primerno nagovoril. Nadškof Kolinski mesto drugih odgovorijo. Gimnazijalni profesor dr. Kerber izreče nazdravje v imenu mesta častitim pastirjem . . . Zdaj stopijo Kolinski nadškof na balkon in nagovorijo z živo besedo Fuldenske katoličane, kterih je bilo na tisoče pričujočih. Zahvalili so se mestjanstvu za ta znamnja ljubezni do crkve, do vere in vdanosti do škofov, apostolskih naslednikov. Spomne ubogega trpina, Pija IX., nas nagovorijo, svetemu Očetu nazdraviti, kar se je z veliko vnetostjo zgodilo. Potem podelijo vsi škofje skupaj pričujočim blagoslov. Tega trenotka nihčer pozabil ne bo, kdor je pričujoč bil.“ — Tako dopisnik, mi pa v Avstriji, ki to beremo, skoraj ne vemo, ali se nam to sanja ali je resnica! Pri nas je zdaj, pa tudi že dolgo poprej vse drugače, samo da so si nekteri oči prikrivali, češ, da še ni tako hudo in za obupati. — Tam v Fuldi se veselijo, da bo to

kat. crkvi v Nemškem na veliki blagor, o čemur so se višji pastirji posvetovali; in taka je tudi, kajti velja to vernikom samim v večni prid; pri nas kričijo svobodnjaki, nad škofi, da le dražijo in puntajo ljudstva, ko se za naj pravičnejšo stvar potezajo. — Tam v nemški Fuldi mestjani škofe častito sprejemejo in z baklado počastijo; pri nas v Avstriji so jih grozovitno po časnikih zasramovali in z grdimi priimki pitali, skoraj da bi jih bili iz Beča izgnali. — Tam v Fuldi kličejo namestniku Kristovemu prisrčni „živel!“ — pri nas pa časnikarji bečki in drugi že komaj čakajo trenotka, da bi se vlada papeževa podrla in ž njo vsi duhovniki! — Kam smo prišli in kamo še le pridemo, ako pojde še dolgo tako naprej?

— (Kako se za dragi denar prazna slama mlati.) Iz Gališkega so prišle do ministerstva in do državnega zbora brzojavne pritožbe od židov, ktere so strašno veliko dela napravile in mnogo časa vzele; zdaj se pa kaže, da se je „prazna slama mlatila.“ Neki židov Marko Radamski je naznanil, da ga je hči okradla in k nunam v klošter pobegnola, od kodar je ne izpustijo. — Drugi Jona Freund se tudi pritoži, da mu hčere iz kloštra ne pustijo. — Pa kaj vse na dan ne pride! Hči Markotova je hotela že davno kristijana postati; oče ji pa to brani, jo pretepa in kakor le ve, muči, celo z nožem jo lovi. Dekle tedaj zbeži, pri svojem sklepu ostane; sodnija pa — grozovitega očeta obsodi, da je na zlo obračal očetovsko oblast. — Jona Freund je pa — lažnjivec, ker ni oče, ampak le stric dekletu, ki je tudi v klošter se podalo, da se na sv. krst pripravlja. Oče nima nič proti temu; stric pa je trdovraten židov, ki brani dekletu zveličanje in se je v ta namen vbogega otroka polastil, in očeta tožil, da se mu meša, naj bi tako on za oskrbnika dekletu postavljen bil. Sodnija je tudi to pritožbo krivično spoznala in stric Jona je gospode na Dunaju prevaril.

— Vrli katoličani na Angleškem so osnovali družbo pod prvosednikom Karolom pl. Denbigh-om, ki ima namen, papeževim vojakom revolverje, in puške za od zadej nabasati, pošiljati. Komaj dva dneva in že je imela družba 4000 funtov šterlingov (blizo 40.000 for.) skupaj. Brž se je mnogo naj boljšega orožja naložilo in na Rimsko odpeljalo. (Vlkfr.) Tudi v Beču pri vredništvu „Volksfreund-a“ se donaša lepega denarja za ranjene papeževe vojake.

— Za kristijanske šole v Hercegovini je iz Ruske poslano 3000 rubelnov (rubel = 1 fl. 60 kr. a. v.)

— Iz Varšave se piše, da je došel tamo general Totleben, kteri hoče vse trdnjave v varšavskem okraju pregledati. Vojaki pravijo, da je tako pregledovanje celo o nenavadnem času. — Mnogo se govori, da se bodo napravili to zimo v kraljevini četirje tabori in sicer, jeden blizo Varšave, drugi v Tomaszovcu, tretji na avstrijski meji in četrti pri Kaliszu.

— Našemu cesarju so se v Parizu tako velike časti izkazale, kakoršne še nobenemu drugemu vladarju, kteri so letos izložbo v Parizu obiskali. O Napoleon! — Beust je šel iz Pariza v London.

— V Bosnji in Hercegovini potuje mnogo avstrijskih častnikov. „Vidov dan“ pravi zato, da je to zlo važna novica, ktera je vredna, da jo neka stranka pazljivo pretehta.

— Pravi se, da bode državni zbor proti koncu tega mesca sklenen in da bodo meseca decembra deželni zbori sklicani.

Časnik „Pol.“ pravi: Slovanskim stanovnikom v Češki in Moravski ostane na vsak način prepričanje: Mi nismo v državnem zboru nič delali z drugimi, nas tedaj na to nič ne veže, če ste ravno bile „dve tretjini večine le zvun zbornice in tej ste glasno vpijajoči protest proti večini vstavodelnega zbora.

— Zakaj dr. Tomana v državnem zboru niso pustili govoriti? O tem „Zukunft“ to le piše; O prigodku, ki se je med predsednikom zbornice poslancev in poslancem dr. Tomanom v 44. seji primeril, smo zvedeli, da se je dr. Toman še pred omenjeno sejo proti posameznim poslancem izrazil bil, da hoče dr. Kluna z lastnimi spisi in besedami zavrnoti in mu prav neprijetne reči v oči povedati, na kar so gospodi sklenoli dr. Tomana ne pustiti govoriti.“ Toman hoče govoriti, levičniki zaženejo hrup, dr. Giskra zavrne govornika na stvar, ta se nekoliko vname, beseda ali pravica govoriti se mu odtegne — in profesor Klun je bil rešen!

Češka matica v Pragu je imela te dni sejo, pri kteri so se računi polagali ni pregledovali. Premoženja ima 145.520 gold. 10 kr. Pač lep denar!

V Dalmaciji zmaguje pre povsodi pri volitvah v srenjska zastopništva narodna slovanska stranka. Srenje dajejo voditeljem narodnim pravice častnega srenjčanstva. Pravica in resnica vendar le zmaguje.

— Zbornica poslancev na Bavarskem je sklenola, naj se učiteljem plača vzviša in sicer iz državnih dohodkov. Tako se skrbi za vzvišanje omike pa ne z praznim krikom kakor marsikde drugod.

— V ruskih pokrajinah na Litvanskem po morju vzhodnem je dosedaj gospodovala Nemščina v vradih, šolah in zastopnišvih akoravno je prosto ljudstvo litevsko in samo veliki posestniki so večidel Nemci. Vlada ruska pa je tam vpeljala ruščino kot vrádni jezik. Vsled tega je nastala protiruska demonštracija na vseučilišču dorpatskem, kder so študenti protestovali proti vpeljani ruščini. Napravili so velik shod, na kterem so napijali zdravice pruskemu kralju Viljemu in Bismarku. Tudi so bili priti priliki govorjeni goreči govori proti Rusom. So pač povsodi jednaki!

— Garibaldianci so bili od papeževe vojske pri Tivoli tako tepeni, da jih je vise 600 na bojišču ostalo, drugi pa so celo razpodjeni in Garibaldi spet vjet.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptuju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	80	5	70	6	—	5	60
Rži „	3	70	3	85	3	80	3	70
Ječmena „	2	80	—	—	3	20	—	—
Ovsa „	1	70	1	75	1	80	1	70
Turšice (kuruze) vagan	2	80	3	20	2	90	3	30
Ajde „	2	60	3	10	3	40	2	70
Prosa „	2	70	2	80	3	—	—	—
Krompirja „	1	20	1	—	1	20	1	—
Govedine funt	—	18	—	24	—	22	—	24
Teletine „	—	24	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črstve funt	—	28	—	26	—	24	—	24
Drv 36“ trdih seženj (Klafter)	8	50	10	—	6	90	8	10
„ 18“ „ „	—	—	5	20	—	—	—	—
„ 36“ mehkih „	5	50	—	—	5	—	6	80
„ 18“ „ „	—	—	3	50	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	—	—	—	—	—
„ „ mehkega „ „	—	60	—	—	—	28	—	—
Sena cent	1	20	1	20	—	75	1	—
Slame cent v šopah	—	90	1	—	—	60	—	—
„ „ za steljo	—	60	—	70	—	40	—	90
Slanine (špeha) cent	42	—	34	—	40	—	35	—
Jajec, pet za	—	10	—	12	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 95 kr. a. v.
Ažijo srebra 122.—.
Narodno drž. posojilo 65.70.

Loterijine srečke.

V Gradcu 29. oktobra 1867: **41 12 17 72 67**
Prihodnje srečkanje je 13. novembra 1867.

Priporočba.

Na znanje!

Ker nam manjka pripravne kmetijske šole, sem — od več strani prošen — namenjen, zdrave slovenske fante črez 15 let stare, kteri se žele v mnogih razdelkih kmetijstva posebno v vino- in sadjereji djansko uriti in vaditi, pod dobrimi pogoji na svoje posestvo vzeti. Drugo pismeno.

Dober kup, pravo in dobro vino pošlje podpisani, med goricami doma, proti gotovini, proti nadavku in tudi proti privzetju (Nachnahme) od zanesljivih znanih naročnikov in kteri so zaupanja vredni.

I. vrste dobra lahka vina iz nizkih vrhov, vedro po 5—7 gold.

II. vrste močneja vina iz boljših vrhov, vedro od 7—9 g.

III. vrste izvrstna vina iz naj boljših vrhov črez 9 gold.

Kovač, kteri zna kmetijsko orodje izdelovati in popravljati, se pod dobrimi pogoji najame pri

Dominiku Čolniku

3—2 na Drvanji, sv. Lenart v Slov. goricah.

Izdatelj, založnik in odgovorni vrednik **Dr. Matija Prelog.** Tiskar **Eduard Janžič** v Mariboru.